STOCKHOLMS-TIDNINGEN EESTLASTELE

Stockholms-Tidningens UPPL. C. Stockholms-Tidningen Eestlastele ILMUB KUUS KORDA NADALAS — ei ilmu esmaspäeval. TOIMETUSE AADRESS: Stockholms-Tidningen, Estniska Redaktionen, Vattugatan 12, Stockholm. TELEFON: keskjaam 22 20 00, küsida Estniska Redaktionen. TALLITUSE AADRESS: Stockholms-Tidningen, Distributionen, Stockholm 1, tel. 22 20 00. Fru Lill, KUULUTUSE HIND 44 öörl millimeeter. Kuulutuste hind tasuda peakontoris või saata rahakaardiga postiarvele nr. 1501.

TELLIMISHIND: 1 kuu kr. 4.50, veerandaasta kr. 13.25, poolaasta kr. 26.50. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid. Tellimisblankeidid (Tidningsrekv.) saadavad igas postkontoris. Ülerõikile tellimiskord postkontorite kaudu, mägu ühelpool kirjeldatud. — POSTITELLIJATEL (kõik, väljaarvatud Stockholmi aiselinn) AADRESSIMUUTMISEL tälta vastav 25 öörine blankett (Anhållan om tidningsförflyttn.) milline sisse anda endise elukoha postkontori. TELLIMISHIND SISELINNA tellijatel teatada aadressimuudatustest tellitusele: Stockholms-Tidningen, Prenumerationstjänst, Stockholm 1. — TELLIMISED VÄLISMAALE saata rahakaardiga postiarvele nr. 36 86. TELLIMISHIND VÄLISMAALE: Üks kuu Kr. 8.—, veerandaasta Kr. 24.—, poolaasta Kr. 48.—. Tellimishind Kanadasse: 1 kuu kr. 9.25, veerandaasta kr. 27.75. Ilmumata käsikirjad hoitakse alles autori sellekohasel ajavõlil, kuid mitte üle kolme kuu.

Nr. 181 (2377) — Neljapäeval, 13. augustil 1953 — 10. aastakäik — Stockholms-Tidn. Tr., Sthlm. 1953

Prantsuse valitsus ei anna järele, streik kestab edasi

PARIIS. — (ST) Sajadtuhanded pariislased pidid jalutama tööle kesknädala hommikul läbi pealinna, mis oli muutunud mustlaslaagri taoliseks. Pargipinkidel magasid turistid, kohvrid padjaks pea all. Nädal aega kestnud streik on sundinud turistid vastu oma tahtmist paigale jääma ja tühjendanud nende taskud rahast, nii et nad nüüd peavad otsima öömaja pargipinkidelt. Kuid peamiljöötser Lauriel' ei anna järele oma majanduspoliitika tervendamise püüdes ja streik kestab edasi.

Politseinikud patrulliskid metroojaamade ees ja peapostkontori juures, kus töö on seisnud möödunud kolmapäevast saadik.

Politsei pidas vahvel ka suuremates lähikuseskustes, sest kõik võimalikud privaatsed transportaibnõud olid kesknädalaks mobiliseeritud, et lahendada hädavajalikumate vedude küsimust.

Peaminister, miljöötser Laniel', hoiab visalt kinni oma kavast majandusliku olukorra päästmiseks. Kuid politsiinikud vaatlejad arvavad, et valitsus ei ela ille seda raskel proovi, mis streik valitsusele on kaasa toonud. Vasakpoolsed parteid survavad praegu kõvasti esile nõuet, et parlament tuleb kokku kutsuda. Kui nad saavutavad selles edu, siis ei ole valitsuse kukutamine enam raske.

Streik ähvardab kuljuneda üldstreigiks, kuna ametiühingud nõuavad, et ka eraettevõtjad kuulutaksid end solidaarseks kahe miljoni rõigiteenlaga.

Kommunistlik, katoliiklik ja sotsialistlik ametiühingute kolmik en kokku kutsunud kaubanduseettevõtete teenistujad massikoosolekutele Pariisis, kus nad esile veeretavad rõõde palgakõrgendusteks.

Seni on streik tabanud kaevandusi, tennuline ja teisi riigistatud ettevõtteid. Raudteel käivad kaugerongid endiselt, kuigi suurte hilinemistega.

Ka rahvusvahelised kiirrongid käivad suure hilinemisega ning ridu vonge. Inglismaa suunas on sõidupluaanist kustutatud. Kolm Pariisi raudteehama- on suletud ja Orly lennuväli sulges kolmapäeval ka oma uksed.

Prantsuse tollametnikud teatavad streiki omal viisil. Nad nõrvad läbi relsiiate pagasi suurima hoolega ja vilidavad palju aega. Kõik tehakse nii keerulisels, et suured sahad pidevalt ootavad tollimajade ees piiridel.

Eesti-inglise sõnaraamatu esimesed käsikirjad lähevad ladumisemasinasse. Vasakult seisevad: Walter Felsberg, trükikoja omanik, Jakob Madison, KÜ Nordic Press, Inc. esimees, prof. Paul F. Saagpakk, sõnaraamatu koostaja Arnold Waldmann, KÜ Nordic Press, Inc. leektor, Ladumisemasina taga ladu- ja Harry Kuusc. Peale prof. P. Saagpakki ja H. Kuuse on teised vanad Ameerika eestlased.

Korea võitlejate ühisrinne kommunistide vastu sünnib

NEW YORK. — (ST) Nende kuueteistkümne rahvuse esindajad, kelle väed võitlesid Korea sõjas, korralduvad tõenäolikult ühise nõupidamise enne ÜNO tiiskogu kokkuastumist esmaspäeval. Nõupidamise eesmärgiks on moodustada ühist fronti kommunistide vastu tulevasel poliitilisel konvrentsil. Juba praegu on riikide omavahelised diplomaatlikud kontaktid väga elavad selles asjas. Ameerika peadelegaat on nõu pidanud peaaegu kõigi ÜN-is esindatud rahvaste esindajatega. Ka prantsuse ja inglise delegaadid on väga elavas tegevuses.

Ollakse arvamisel, et tiiskogu koosolekud suudetakse läbi viia mõne nädala jooksul ning Kaugelda konverentsi koha, aja ja päevajärjekorra suhtes ei peaks tekkima raskusi.

Võimalus tiiskogu sessioonil lühendamiseks on seda suurem, et Prantsusmaa on otsustanud Indohiina küsimust mitte tuua tiiskogu ette sellel koosolekul.

Nagu teatatakse Tokiost, jatkub puhastustöö Põhja-Korea kommunistide hulgas suure hoogu. Selitse liiget partei keskkomiteest on lõõdud välja, peaministri abi Ha Kai on sooritanud endamõrva ja kindral Nam Il, kes alguses nimetati välisministriks, trügib end pidevalt ülespoole võimudeelil. Ta on nüüd liige ka selles partei juhatuses, mis loodi keskkomitee asemel.

Pjongjangi raadio teatas ametlikult, et selsse keskkomitee liget on parteist välja visatud, nende hulgas endine välisminister ja endine kaubandusminister.

Esimene grupp rahvusvahelise kontrollkomisjoni liikmeid, nende hulgas rootslased, shveitslased, poolakad ja tshehhid, sõitsid kesknädalal välja sadamalinnadesse Põhja- ja Lõuna-Koreas, et seal jälgida vaherahu tingimuste täitmist.

Kontrollkomisjoni liikmed kunnavad käesidemedi, mis on moodustud nende rahvusvärvide kombinatsioonist.

Kontrollkomisjonil on ka omad lipud, mis samuti on kombineerituid netja riigi lipuvärvidest.

Kontrollkomisjoni liikmed ei kanna relva ja mõlemad pooled on kohustunud vastutust kandma nende julgeoleku eest.

Põnevus enne reisi oli kontrollkomisjoni liikmete hulgas loomulikult suur. Kujdas neid majutatakse kommunistide poolel, on teadmatu. Kuid Lepingus on nõue, et komisjoni liikmed tuleb majutada ühisesse hoonesse ja kus sõõraised punduvad, ühisesse telki.

Seega on nüüd kahe riigi erapooletutil vaatlejail, nimelt rootslastel ja shveitslastel, võimalik pilku heita kommunistide liinide taha.

Kaitsevöönd N. Liidu vastu

NEW YORK (STE) — Pärast teist maailmasõda hõlgelsammudega arenenud saavutused tennuisjanduses arvatavale vastaste juures mõlemal pool raudset eesrist on põhiliselt muutnud ka tulevase ohusõja strateegia ja taktika. Kui veel möödunud sõjas vaenlase lennukid rünadsid oma vastast koos teiste rünnakõõsustega oma territooriumil, siis tänavasteks võitlusteks on ühejõudude lähtepostisõjaonid sisse võetud juba praegu väljaspool kodumaad. Möödunud sõjas oli ühejõudude tegevus siiskii veel ainult lokaalse ulatusega, eelolevas sõjas suudavad suurvõimude ühejõud kutta oma eesmärke logu maakera ulatuses. Eelmises sõjas olid riikidevahelised distantsid kaetavad mõne tunniga, eelolevas sõjavad juba sõkeanitagused kontinendid sarna tennuaja kaugtuses.

Alles mõni aeg tagasi poeti USA-s kindlaimaks kaitsevahendiks kaugelennu pommitajat B-36, millne on võimeline kandma aatompommi ükskõik millisele eesmärgile maailmas. See seisukoht on vahepeal ilma suurema kõmuta ümber hinnatud lähema lennuraadiusega lennuvõe kasuks, mis võiks oma lõõke N. Liidu pihta suunata vaenlasele hoopis lähematest baasidest. Seda ümberhinnangut on põhjustanud N. Liidu lennuvõe kiire kasv, mis on praegu kaks korda nii suur kui USA-l ning nõukogude kiired uued reaktsioonlennukid on omalajal võinsad B-36 muutnud ajast lähud õhulaevadeks. Sõnjuures näitavad Ameerika vastõlunre endmed, et N. Liit on 1955. aastaks küllalt tugev, et sõgatada lse kallatetungi.

Sellest tingituna on USA asunud kiiresti soetama omale kjemere buse, kust automlennukid oleksid võimelised pidevalt ja ühtlselt hõlvama vaenlast otse tema südamesse. Mis takistab aga USA kaugelennu pommitajail andmast N_2 Liidule lõõke lähimat teed pidi — üle Põhjanaba, küsivad võhikud. Küsimus seisneb selles, et USA-l puudavad sellise lennuraadiusega lennukid, mis oleksid varustatud reaktsioonimoototiega. Nendeni ei jõudvat USA enne 1957. aastat. Samal ajal on aga USA-l mõnina parim ja suurim reaktsioonlennuk B-47, millle lennuraadius on 2000 miili ja milda ollakse võimelised tootma jooksvalt iindlit juba 1954 aastal.

Reikete sooritamine oma mandrilt mõõnaks 30—40 lennutunnil, millejärel väsinud meeskond mõnah 48 tunnilist puhkust. Selliselt ei suudaks sarnane kaugelennuk sooritada enam kui 2 rünnaklendu nädalas. B-47 o samal ajal, enne kui kaugtemõõn on oma missioonilt kojuja tagasi jõudnud, sooritanud kolm rünnakut. Kaugpommitaja on suutelne kasutama ainult üht teed — üle Põhjanaba ja võimeldab seega vaenlasele oma jõudude koondamist selles suunas. Kontinentidevahelise rünnakute sooritamine nõnaks kohutavaid lennukite hulki, millisesti USA-l pole kunagi olnud. Lähedamatest basidest saaks aga pajju väiksem ja odavam lennuvõi teostada vähemalt sama.

Eeltoodust tingituna on USA asunud väimalikult rohkema arvu rünnakbaaside soetamisele, mis pesvad N. Liidu alalise õhvarduse all hoidma vaos. Tähtpäevad on USA-l juba 20 suuremat lõõmat baasi. Lisaks nn. NATO riikide, Inglismaa, Saksamaa, Itaalia ja Prantsusmaa baasidele USA-l on oma suuremad baasid Alaskas vastu Siberit. Groönimaal, Islandil, Okinavas, Hispaanias, Azooridel, Kreetal, Türgis ja Saudi Araabias. Iisaks neile on veel baasid Põhja Afrikas, Marokkos ja Tripolises. Need lennubaasid on juba tälelikult välja ehitatud, varusta ad kõigi vajalike tagavaraosadega, õhukaitse patareidega ning mehistatud USA meeskonnaga. Need lennuvõjad moodustavad välise surveõõndi N. Liidu vastu.

Selle võõndi ning N. Liidu piirde vahepeal on chitamiset veel 30 lennuvälja, mis jäävad vahepealseiks varustuspunktideks rünnakuilt tagasipöörduvaile lennukile. Kogu selle rünnakvõrgu ajuks ja keskuseks on nn. Strategic Air Command (S. O. K.), mis asub otseselt presidendi ja peaministri käsutuses. S. O. K. on õõd ja päevad häireolukorras. Vaenlase rünnaku puhul USA vastu omab S. O. K. korralduse hävitada vaenlase kõik elulised eesmendid sedavõrd, et tal kaob tahtmine sõdida. Need elemendid on tõõstuslikud keskused, relvatand ning valitsusistentrumid. Selliselt on loodud rõõgijõud, mis on võimeline rõndama lühikese korralduse peale ülskõik kus maailmas.

S. O. K. peastaap Omahas, Neb., on alati tegevuses ja valvel. Siin on õõd ja päevad teada kõikide USA lennukite asukohad, maal ja õhus, nad on siit juhitavad ja saavad siit oma ilmastikuil, ja teisel informatsioonil. S. O. K. juhtiv staap jaotrised funktsionäärid on valitud mehed parimate hulgast, kes elavad alaliselt oma keskuse juures ja viibivad alaliselt treeningus.

Ülemerebasidele suurima effektiivsuse saavutamiseks on lennukisustele antud eriskordne lühimisvõime ja sõõtumatus tagalast. Oks 45-st B-47-st koosnev lennukõsus on lahinguvalmis koos 20 tankilennukiga kõite jaoks, koos 30 lahinglennukiga, 2586 meneza ja 300 tonni tagavaraosadega 24 tunni jooksul. Selline õõsüs on võimeline tegutsema 30 päeva ilma järelveotata. Sellise tegutsemisvalmiduse juures on USA kaitseringid ümber maakera võimus juba reaalset ilmet ja USA on võimeline rünndama vastast peagu vilbimatult ja sellise jõõgsa et demokraatia vaenlast peaks tegelikult juba praegu puuduma tähe ähustada sõda.

Selleks avangaardile taheinikse luua aga tugev seljatagune kontinentidevahelise pommitajatte ehitamise näol, mis oleksid hõda korral võimelised rünndama vaenlast kõa oma kodumaa pinnalt. Selleks on ehitatud hiigel reaktsioonlennuk B-52, mille maastoodang algab 1956. a. Kui USA lennuvõgi saab varustatud küllaldaselt ka nende kaugluatusega pommitajatega, peetakse USA lennuvõõe kompleksetõõtuks ja väljaspool võistlust seisvaks.

● **Kalifornias USA-s abielius prof. Ernst Eini tütar Edila, kes kevadel lõpetas Claremont'i kõlledzhi kunstiajalon alal, oma õilkoolkaaslase Lionel J. Soracoga.**

Kohalik elu

STOCKHOLM

Järgmine Kristiike Noorte väljasõit Gripsholmi ja Marlefredi toimub pühapäeval, 16. aug. laev Marlefrediga, mis väljub Klara Strandist (Stadshuseti juures) kl. 10.00 ja jõuab tagasi kl. 21. Sõidu aeg edasi-tagasi 7 tundi ja maksab 10 kr. Kohapeal toitlustamisvõimalusi olemas. Kõik teretulemast.

Tennis

Stockholmi Eesti Tenniskluhi SET käesoleva aasta esivõistlused algavad laupäeval 22. aug. Smedsätteni ja Atlas Diesel'i tennisväljakutel. Võistluseks ülesandmise viimane tähtpäev on 19. aug. Smedsätteni väljakutel, telefon 250522 (hr. Kuusk). Võistlused toimuvad järgmistes klassides: Klass 1 — meesüksikmängud A, Klass 2 — meesüksikmängud B, Klass 3 — meesüksikmängud, Klass 4 — segaparismängud, Klass 5 — naisüksikmängud, Klass 6 — Oldboys (üle 45 a.) ja Klass 7 — Noorsoo (alla 18 a.). Osavõtunaks: Klassid 1 ja 6 kuus krooni. Klassid 2, 3, ja 5 neli krooni, Klass 4 kolm krooni ja Klass 7 kaks krooni iskult. Esimesse klassi kuuluvad kõik Rootsi edetabelisse ülesanutud mängijad. Teise klassi kuuluvad kõik mängijad, kes oma mängutõõmetelt seisvad allpool 16-dat kohta SET klubi edetabelis. Klassis 1 on välja pandud hr. Aleksander Iskapõõli rõõnuhind, mille mõõdunud aastal võitis Edgar Kull.

UPPSALA

Uppsala Eesti Segakoori harjutus toimub reedel, 14. aug. endises kohas — meeshäältele kl. 19.30 ja naishäältele 20.30.

ESKILSTUNA

Suurima õritusena enne sügise saabumist toimub Eskilstuna eestlaste suvepäev pühapäeval, 16. augusigega kl. 12.00 pärval Solvikis KFUM-i suvekodus (Torshälla linnast 3 km kaugusel Väsbyvikenil kaldal). Suvepäev algab jumalateenistusega — teenib õp. R. Koolmeister. Jumalateenistusele järgneb kõne prof. Gustav Räni'lt. Päeva teine osa algab rahvatantsude ettekandega Eskilstuna rahvatantsurühmalt A. Ilves'e juhatusel. Kosvja- ja võrkpallis kõõtvad Eskilstuna ja Uppsala meeskonnad. Jalgpallis proovivad jõudu Norrköpingi ja Eskilstuna skaudid. Meelelahutuslikuosas on korraldatud laskevõistlus mõõndadele, kõievedu ja lõpuks jalgkeerutus hallel murul. Suvepäeva lõõpeks — tähdevõõ ehitus. Auhindhellakesed ja hundud suurlõõkegus selleks eriti ettevalmistatud lõkkenumbletega. Suvepäeva tehniliseks korraldajaks on Eskilstuna Eesti NMKU.

Kuidas sõõta valguspeole, kuidas saab öõbimiskohta

Eesti Võimlemisühing palub kaasmaalastele teatada, et valgusplidele sõõtude asjus on võimalik saada lähemat informatsioon eelolevaiolel kohtadel, kes ka sõõtsoovijaid registreerivad ja vastu võtavad sõõdutasu. Korterite saamiseks tuleb sooviavaldused saata aadressil Eesti Võimlemisühing Box 20064, Pansiomaadis õõnides, 2—3 inimesiihes toas, maksab öõbimine kr. 7—8. Turistidekodu suuremas ühisruumis maksab esimene õõpäev kr. 4.25, kaks või rohkem õõpäeva kr. 3.75 õõpäevas.

Õõsõõtude registreerimine toimub kuni 28. augustini. Lõndis 20. augustini. Sõõdulind tuleb tasuda eltte.

Pääsmete asjus teatatakse, et veel on saada pääsmeid teadele isekohtadele staadionil. Kuni tellimisteega palutakse kiirustada, kuna Eesti Võimlemisühing peab eelmõõlgi lõpetama negsasti. Ka tuleb kiirustade Elä Hallenil pääsmete ettetellimisega, kuna suur kontingent nendest läheb välismaa kõlalistelening pidutik sõndmus ka Stockholmi eestlaste hulgas on tekitanud tungi piletite järele.

Asjaajamise õõtsustamiseks on Eesti Võimlemisühing avanud Väälis-Eesti ruumidas, Lilla Nygatan 8, Stockholm, telefon 11 50 31 ajutise õõroo, mis on avatud iga päev kellja 10—12 õhissõõtude ja korterite asjus.

Sõõtude korraldamiseks ja osavõõtjate registreerimiseks on Eesti Võimlemisühingu esindajad kohtadel järgmisel: Registreerimisi võõtavad vastu Malmös, pr. L. Leesment, Tärningsbohusg. 13 C 1V, Lundis dr. Gottlieb Ney, Sölvegatan 8 A, tel. 17213 (8—12, 14—16) ja tel. 13168 (20—22), Göteborgis hr. J. Saviola, Vänersborgsg. 1 B, telefon 15 82 29, alates kella 16.30, Alingsås hr. J. Käsper, Nygatan 1, tel. 321 (kl. 9—10), Borås's hr. R. Veermets, Sv. Eriksongg. 17 IV, telefon 21 434 (12—14, 17—8), kodus 22896, Ulricehamns hr. A. Ukkereda, Rudolf 2, tel. 13143, Kumlas hr. A. Paal, Selhemsgat. 20 A, Katrineholmis pr. H. Sälmas, Mimersv. 4 B, tel. alates 1. sept. 10283. Eskilstunas hr. V. Järvos, Intagsgatan 20 B, Gävles hr. A. Seemre, Väpnareg. 31 I, tel. 22827, Norrköpingis on esindajaks Jaan Kask, Apelgatan 18, Västerås'is ins. A. Treufeldt, Gesellgatan 8, Enköpingis hr. Olli Marjpuu, Bergsgat. 52, tel. 33200 (8—12 ja 14—17), Uppsalas hr. A. Rohuste, Vildrosg. 10, tel. 43318 (8—17), kodus 46440.

Lugeja kirjutab

"Söduri" asjus

Hr. W. Mettus kirjutas (STE, 7. juuli 1953), et H. Visnapuu oma raamatus Pääke ja jõgi" ütleb, et temu (Visnapuu) on aastal 1917 puudustanud sõõn „söõn", Kuid see sõõn on juba trükis esinenud W. Rõõdu luuletuskogus „Kõnegeo rannal", mis ilmus aastal 1914. Sõõti selsab poeemi „Merekuningna I" viieõõs salmis:

Purjed paisusid, vood käisid,
Õõtsusivad mastid, peeled.
Tõõsid söõdurite meeled
Võõrad rannad eemal näistd.

Järelkuit kuulub „söduri" moodustamise varemus, prioriteet V. Grünthal-Ridalale. Võõb-olla oli see sõõn sõõit Visnapuule ähtedelikult meele jõõnud.

Joh. Aavik.

Sport

Maailmarekord eestlaselt

Samal päeval kui Held püstitas oma fantastilise õdaheite maailmarekordi 80.41, ületas eesti-rootslane Robert Ohman maailmarekordi odaheites kurttummadele tulemusega 63.65. Võistlused, mis toimusid Enköpingis, võitis olümpiavõitja Young 71.11, teiseks jäi soomlane Ojamo, 67.03, kolmas Ohman.

On märkimisväärne, et ohman võitis rõõmusmeeskonna mehe Dafelõõdi, kes jäi neljandaks. Ruhnulane õõman kavatseb käesoleval nädalal sõõta Brüsseli kurttummade maailmameistrivõistlustele, kui tal õõnestub sõõdurahu kokku hoida.

Siit ja sealt

● Toronto külje all Udoras ehitavad ehitusmehi ins. A. Uesson ja Vaba Eesti Komitee liige A. Kõõt. Krunte ja suvilaid oamavad seal veel O. Rätsep, E. Jõe, Kunstnik Ene Falkenberg, härrad Niit, Karuks j. t.

● Halifax'ajaleht avaldas reportaažhi eestlasest Eduard Karilerist ja tema pojast Välnost, kes tublide kaluritena on võitnud kohapeal lugupidamise. Eestlased on omandanud Kanada Atlandi-kaluritepüügivisidi, leides oma peasisseluleku eriti merevähkide püügist. Karilerid saabusid Kanadasse Rootsist. Sõimus piirkonnas tegulasid kaluritena veel Mihkel Lootuse poeg, milline aga asus mujale ja läpetas kalastamise.

● **Toronto elunev hr. Aasma saatus väljasõidul Six Mile Lake'ile latsulajale maole, milline maetlik on Kanadas haruldane. Kaos oma kaastaega õnnestus tal kalkaga madu surnuks materdada.**

● Sylti saarel Põhja-Saksamaal veedavad oma suvepuhkust nahatöõstur O. Betseerg abikaasaga ja kunstnik O. Mamberg.

● **Rootsi lõõneranniku suvituspiiride sarjas toimunud Bohuslõõnen'i meistrivõistlustel teenisera võistles ehkulki kaasa Boris Tesnov Gõõborgist, saavutades üksikdissõõna, mis läbi õn lõõnud, kuid mis Muusi sõõnastikus ei leidu. Esmaõõrdselt on toodud selles sõõnraamatus Eesti etümoloogia, mille koostas mag. J. Aavik koostõõs prof. J. Mägistega ja prof. Lauri Kettuneiga.**

Põhjalik eessõna, mis annab Eesti keele grammatika tabelid ja ülevaate, on mag. J. Aavikult. Üldiselt tarvitatakyad eesti kõnekiiamud ja eestipäraused, mis puuduvad Veski sõnaraamatus, on antud inglise keeles prof. P. Saagpakl poolt. Ameerikas tarvitusel olevaid erinevusi inglise keeles, n. n. amerikanisme, töötas läbi P. Saagpakk koostõõs prof. dr. J. Duncani ja prof. dr. D. Searsiga, kellede kaastõõ inglise keele alal kaasa aitas sõnaraamatu sisulisele väärtusele. „Keelemeister" J. Aavik on eestikeelsos osas rangeit jäänud eesti õigekeelsuse normide juurde, holdes kasutamast uudsusi, mis ei ole veel tõõnustust leidnud.

Sõõnaraamatu kirjastamisel tuli ületada ka rida tehnilisi raskusi. Kuigi Uhendriikide trükitõõstusses on trükitähti enam-vähem kõigi maailma keelte jaoks ei leidunud ometi erimärke eesti keele ylätte pikkuste ja teiste foneetiliste erinevuste jaoks. Need pidi tellima sõõnraamatu kirjastaja ja vastavate märkidega trükitähed tuli vastavate spetsialistide poolt käsitsi metallisse valja lõõgata, kuna trükitähtede tõõstuses nõõsugused vormid puuduvad. Masinal ladumise juures tulevad need eritähed käsitsi vahele paigutada, inis seglustab trükitaduja tõõd, kuid kirjastaje ei ole jätnud midagi tõõemata, mis kõõna aitab paguluses kõõdlastel nõõukordselt võõmaliku suure töõ kõõgele tasemele.

Sõõnaraamat ilmub heljas osas ja on ilmumise järele saadaval kõigu vabas maailmas. Ettetellimisega, mis avatud, kõõdlustakse mõõte üksi tarviliku sõõnaraamatu saamine, vaid ka soodustatud hind.

Lisaks kiirelt arenenud eesti keele jäädvustamisele kultuurimaalmale inglise keeles, omab ilmuv sõõnaraamat suure tähtsuse ka rahvuspolitiilisel, tõõvustades meie nõõdmisi Eesti iseeseisvuseks kui kultuuriliselt küpse rahvas.

Eestlaste uusi tippsaavutusi Kaks naist maailma eliidis

Käesoleval kergejõustikuhooajal on mitmed eesti sportlased nõõdumaal kui paguluses jõõdnud õõletada seni kehtind Eesti rekorde. Põõame siin teha tähelõõkese ülevaate sõõ tähtsamaist rekordiparandustest.

Möödund laupäeval Tallinnas toimund kergejõustiku esivõistlustel hüppas noor teivashüppaja Endel Roosimets 4.07, Ametlik rekord 4.02 püstitati 15 aastat tagasi Eesti-Soome maavõistlusel samal Kadrioru sporditplatsil Evald Ärma ja Richard Kiipsaare poolt, kes sellega võitsid kaksikvõõdu soomlaste üle. Mõlemad maavõistlustse kangelased viibivad muide paguluses —

Ärma Rootsis ja Kiipsaar USA-s. Jooksudes on uute tippsaavutuste püstitajaiks virulane Arnold Valde Halmstadist, kes teatavasti Rootsi esivõistlustel jooksis 10 000 m ajaga 31:57.2 ning Tartus pollumajandusõppiv 19-aastane Hubert Pärnakivi, kes Moskvas akadeemilistel meistrivõistlustel võitis 3000 m takistusjooksu ajaga 9:28.4. Seda ala iseseisvas Eestis ei harrastatud, kuid aga selsaks võitsaski ülemaailmaaalail N.-Eestis. kus rekord ka järjest paremaks on lihvitud. Veel seisavad aga nii Vaide kui Pärnakivi rekordid kaugel rahvusvahelisest klassist, mis pikkades jooksudes pärast II Maailmasõda eriti nõõtu kõrgele on kruvitud.

Rahvusvahelises klassis ja koguni väga lähedal tippudele on paar Eesti naissportlast. 22-aastane auur ja tugev Tartu neiu Lea Maremäe lõukas Moskvas akadeemilisel meistrivõõstustel kuuli 14.38 ehk täpselt nõõsama palju kui conesõõaegne maailmarekord, mis oli sakslanna Gisela Mauermayeri nimel. Nõõd asub Least ja Gieslast teel oli 4-aasta eespool. Tõõna kõigi aegade parimatsõõlis: 5 venelast ja 2 sakslast. Ja maailmarekord on 19.18 olümpiavõõja Galina Zõõbina nimel...

Sama Zõõbina sai mõõde hiljuti Eestis klõõdsel „Maavõistlusel" Eesti ja Leningradi vahel Tartus tegi kaks eestlannat Galinale pähe. See ei olnud küll Zõõbina eriala! kuulitõõkes, kus ta jäi võõtmatuks, vaid õõdaheites, kus ta on „ainult" maailma kõigi aegade teine. Üks neist sõõbiaiasi, oli jõõgi kokkumatu Lea Maremäe, kuid üldvõõjaseni ainult paar korda kuuldud nimi Virve Ecoer Tallinnast. See vahva Virve heitis uue hiigava rekordi 47.88, Lea saavutas 45.60 ja suur Zõõbina ainult 44.05. Virve Aoveerl tulemus 47.88 on koguni paremi kui viimane „valgete inimeste" maailmarekord (see oli 47.24 sakslanna A. Steinhaueri nimel aastat 1942). Nõõd on aga Virvest maailma kõigi aegade tabelis eespool 7 venelast, i tshehh (olümpiavõõja proua Zatopek) ja üks austerlanna (Londoni olümpiaadi võõja Hermine Bauma). Maailmarekord on muidugi venelannade käes, kelledest N. Smirnitskaja on parim tulemusega 53.41!

Just nõõd, kui Eesti meeste kõõgast päiile käja Bruno Junk poole enam tähki maailma eliitmeest — Heino Lipp ja Hans Moks on mõõmad viimase kahe aastaga langend keskpäraste meeste hulka, siis jääb meie lootusks ja rõõmuks maailma kergejõustiku taevale helendama kahe neiu nimed, jõõgi üks neist kuulitõõkala ja teine odaheitja (nagu alati Eesti kergejõustiku ajaloos kuulsad paarismehed kuuli ja odaga. 1926-nete paiku Tammer ja Klumberg, 1930-nete paiku Viding ja Kõõrt, 1938 Kõõrt ja Sule, 1950-nete paiku Lipp ja Moks, nõõd Lea Maremäe ja Virve Aoveer). Millal aga pääsevad nad võõstlema sõõpoole raudkardinat?

Uusi Eesti tippsaavutusi on juõsnud ka teatejooksudes. Maavõistlusel Gruusia vastu Tallinas jooksis Eesti esindus 4×400 m ajaga 3:22.5. Meeskonnas jooksid: Rudolf Kalm, Heiki Sarev, E. Joseph ja H. Kalmre. Eesti esivõistlustel tegid naised: H. Unger-Karilaid, Liivia Pütsep, Maie Nõmmer ja Salme Tõrnim „Kalevi" nimel võõsiteides 4×100 m jooksus aja 50.0. Ametlikud Eesti rekordid on vastavalt 3:24.8 ja 53.8. 4×400 m rekord pärines aastast 1940, kui Kaunases toimus meeleheitlik rebimine Eesti ja Läti meeskondade vahel ja kui ankrumees Eduard Nurk sai teatepulga 25—30 meetrit pärast lõõtust Veissi. Eesti pääõvastajad olid juba igasugese lootuse kaotand, sest vastamata Nurga suutele võimetele oli uskumatu, et ta heaks suudab teha selmiste meeste kaotuse. Ja kui aiga lõõpsinge oli Nurk ikka veel 10 meetrit lõõtusest taga — ja seega enam kui selge Läti võit. Kuid siis hakkas tulema imc. Nurk imeõnese õõsegu takjas lõõtase järgedesse ja jõõ finissi lõõses tasi mõõda. Võõtes jooksu Eestile, Nurk sai tormiliste ovatsioonide osaliseks, ta oli kaitnud 400 m kiiremini kui ükski eestlane enne teda ja pärast teda, umbes ajaga 48,3. Järgneval suvel tegid venelased noorele Eduard Nurgale lõpu — nad vahistasid ta ja mõrvasid koos lähemale 200 inimesega Tartu vangla hoovis. See oli üks tõõsine näide sellest kuidas venelased armastavad Eesti sportlasi.

Rein

Uus suur Eesti-Inglise sõnaraamat läks trükki

Pagulasajastu viljaka kirjastusliku tegevuse monumentaalseima teosena läks New Yorgis ladumismasinatesse „Suur Eesti-Inglise sõnaraamat", mille kirjastab eesti kirjastus Nordic Press, New Yorgis. Sõnaraamatut koostas prof. Paul F. Saagpakk, redigeerisid eesti keele alal mag. Joh. Aavik ja inglise keele alal dr. J. Duncan (Columbia ülikool) ja dr. D. Searcs (Harvard ülikool). Raamat trükitakse eestlase John Felsbergi trükikojas. Sõnaraamatu koostaja prof. P. Saagpakk töötab 1947. a. alates ta inglise keele profesorina Upsala kõrgkõõlzhis USA-s. P. Saagpakl sõnaraamat on hädavajalikuks vahenduliks igale eestlasele inglise keele tarvitamisel, olles abiks just praktilise, aktiivse keele alal, Silveti sõnaraamat ainult passiivse või ingemisoskuse alal inglise keeles.

Nii suure teose kirjastamine on suurte majanduslike kuludega seotud ettevõte. Eesti-Inglise sõnaraamatu järele on praegu kõbe vajadus. Enam kui pool paguluses viibivatest eestlastest asuvad inglise keelt kõnelevate rahvaste keskel; ka Euroopa maudes elunevate eestlaste suhtes omab inglise keel ikka suurema tähendust, olgu siis inglise keele maadesse ümberasumise kavatsuste, ingliskeelse ajakirjanduse ja kirjanduse jälgimise või vastavate maade asutisega ühenduse pidamise mõttes. Inglise keele maades asuv eesti noorsugu õpib kohalikes koolides ja kõrgemates õppeasutustes, kus paljude mõistete üle võib läit selgust saada ainult eesti-inglise ja inglise-eesti sõnaraamatu kaudu. Ka igapäevases elus on tuhandeid vajadusi tälialiku eesti-inglise sõnaraamatu järele. Kõik need asjaolud põhjustasid nii suure ja majandusliku riisikoga seotud teose kirjastamise ettevõtmise, pealegi võimalikult lühikese aja kestes, et rahuldada suurt nõudmist raamatu järele. Sõnaraamatu materjalide kogumisega alustas prof. P. Saagpakk juba 1945. a.

Töö kiireks läbiviimiseks oli juba 1952. a. abijõududena Rootsis tööle rakendatud kuni 60 isikut, kes töötasid kokku üle 8.000 tunni. Et saada võimalikult täielikku eesti keele sõnade, eriti aga eestipäraste väljendite ning keelendite hulka, selleks töötati läbi Veski õigekeelsue sõnaraamat, Wiedemanni suur sõnaraamat, Tuksami saksa-eesti, Wieselgrení rootsi-eesti, dr. Orufi eesti-saksa, prof. J. Mägiste, E. Muugi, prof. A. Orase, E. Kpbolti j. t. sõnaraamatud. Eelmärgitud allikaist koostati üle 200.000 sedelist koosnev kartotеek, mille tähtestikulisesse järjekorda seadmine isegi võttis üle 1.000. töötunni.

Lisaks selleie n. n. tehnilisele tööle võtab käsikirja mustendi masinal kirjutamine ja hiljem puhtalt ümberkirjutamine ühel inimesel umbes aasta töö. Arvestades neid töötunde, on endastmõistetav, et teose koostamine on seotud väga suurte kuludega.

Sõõnaramatu koostamisel on abiallikatena kasutatud eriti entsüklopeediat ja paljuid tehnilisi ja tenduslike terminite erisõõnastikke. Sisse on võetud ka teatav arv uusi

Arni Kivi't

sünd. 6. 6. 1918 Kihelkonnal langenud 13. 8. 1943 Harkovis

mälestavad
sinu 10-dal surma aastapäeval

ÕED perekondaega Rootsis
EMA ja OMAKSED kodumaal

†

Oma kaaaegset usaldusmeest Katrineholmis ja end. Esinduskogu liiget

Villem Teevet'it

leinab

EESTI RAHVUSFOND

†

Armast isa, venda ja onu

Aleksander Tali't

sünd. 5. nov. 1902 Viinistul surn. aug. 1953 Torontos

Mälestavad leinas

TUTAR AILI
ÕDE LIINA lastega ja
ÕDE SALME perekonnaga

Armast ema

Marie Puhk'i

lesel surma aastapäeval mälestab valkselt

POEG

Intelligent, ametiskäija härra soovib üürida TUBA vähese köögikasutamisega. Tel. 21 65 20 -304, küsida hr. Pähi kl. 9—15.

Üksik mõõdukas soovib ilma mõõblita tuba kõige lähemas Söderlõõpsee. Vast. 87 HK „Tuba"

STOCKHOLMS-TIDNINGEN
VATTUGATAN 12 — STOCKHOLM
Telegr.-adr.: Stoctid
Telefon 22 20 00 — Riks 22 20 80
Postgiro-nummer: för annonser 1501; för pren. i Sthlm 3896; för postgren. 3698
Ansvarig utg. Carl Kreuger
Sthlm, Stockholms-Tidningens Tr.